

การเกษตรของญี่ปุ่น ภาวะอยู่ยงยั่งยืน

รับสรค์ เลิศในลัตย์

คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น

E-mail: orbusiness@hotmail.com

ตัวเลขเปรียบเทียบการส่งออกสินค้าเกษตรของญี่ปุ่น กับ เนเธอร์แลนด์ พื้นที่ประเทศญี่ปุ่นมีมากกว่า ประมาณ 9 เท่า มีประชากรมากกว่าประมาณ 9 เท่าเช่นกัน มีพื้นที่เพาะปลูกประมาณ เกือบ 3 เท่า แต่ยอดส่งออกญี่ปุ่นมีเพียง 3,200 ล้านดอลลาร์ (เป็น อันดับที่ 57 ในโลก) ในขณะที่ เนเธอร์แลนด์ ส่งออก เป็นอันดับ 2 ที่ 8.9 หมื่นล้านดอลลาร์

การเกษตรของญี่ปุ่นจะอยู่รอดหรือไม่รอด ในสภาวะที่บีบคั้น โดย TPP (Tran Pacific Partnership) ที่นำโดยสหรัฐอเมริกา ที่เร่ง สนธิสัญญาดังกล่าว เพื่อให้เกิดเศรษฐกิจแบบเกษตรเสรี โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มการส่งออกไปสู่ญี่ปุ่นให้มากขึ้น ยุโรป ก็เช่นเดียวกัน ญี่ปุ่นจึงอยู่ในฐานะถูกรูกรอบด้าน จึงยากที่จะแข่งกลับมาชนะ หนทางที่จะญี่ปุ่นจะอยู่รอดก็คือ *การ industrialize ภาคเกษตร*

การนำเอาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเข้ามาใช้ ตัวอย่างการปลูก เลสตัส (ผักกาดแก้ว) โดยปลูกในโดมทรงกลมขนาดใหญ่ ของบริษัท เวเนเจอร์ ที่ร่วมลงทุนโดย ฮิตาชิ ไอจี คาโกเมะ ต่างๆ ด้วยเทคนิคที่ทันสมัย ทำให้ผลิตผักกาดแก้ว ให้ส่งออกได้ใน 30 วัน หมายความว่า ใน 1 ปี ปลูกได้ถึง 12 ครั้ง เป็นการเพาะปลูกที่มีประสิทธิภาพการผลิตที่ ยอดเยี่ยม

นอกจากการมีประสิทธิภาพการผลิตที่ยอดเยี่ยมแล้ว ปัจจัย สำคัญอีกด้านหนึ่งคือ การลดต้นทุน สิ่งที่เป็นคือ การมีระบบการ บริหารที่ทันสมัย เมื่อเปรียบเทียบพื้นที่เพาะปลูกระหว่างญี่ปุ่นกับ อเมริกาแล้ว ญี่ปุ่นมักจะมีพื้นที่เพาะปลูกที่เล็ก ต่างกับอเมริกาหรือ ออสเตรเลีย ดังนั้น บริษัทจึงเข้าไปรวบรวมผู้ผลิตการเกษตร เข้ามา เป็นกลุ่ม เป็นต้นว่า ลอร์สัน ก็ตั้ง ลอร์สันฟาร์ม เพื่อทำธุรกิจกับผู้ผลิต

เกษตรกรโดยตรงไม่ต้องผ่านสหกรณ์ ทำให้สามารถซัพพลายให้แก่
ลอร์ดสัน ได้ในปริมาณที่มั่นคงอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ยังสามารถใช้วัตถุดิบที่พิเศษเฉพาะท้องถิ่น มา
เป็นทำเมนูเฉพาะของตนเอง อีกด้านหนึ่งจะเพิ่มคุณค่าให้แก่ผลผลิต
ได้อย่างไร การเน้นตลาดในประเทศเพียงอย่างเดียวไม่ใช่หนทางที่อยู่
รอด การส่งออกเป็นอีกหนทางหนึ่ง บริษัท ซินเม บริษัทค้าส่งข้าวราย
ใหญ่ของญี่ปุ่น ได้ไปสร้างโรงงานที่ซาคราเมโต้ สหรัฐฯ เอาข้าวที่ผสม
ระหว่างข้าวสารกับข้าวกล้อง มาทำเป็นอาหารสำเร็จที่เรียกว่า “Rice
buns” โดยเพียงแค่เอาข้าวที่สุกแล้วมาปั้นเป็นก้อนขนาด 8 ซม. หนา
1 ซม. แล้วแช่แข็ง ซึ่งเมื่อคลายความแข็งแล้ว ก็เอามาช้อนด้วยปลา
แซลมอนหรืออโวคาโด สาเหตุที่ไปทำที่สหรัฐฯ ก็เพราะพฤติกรรมกา
ลดน้ำหนักของผู้บริโภคในสหรัฐฯ มีมาก เป็นตลาดที่ใหญ่ อีกสาเหตุ
หนึ่งก็คือ หากส่งออกเฉพาะข้าวอย่างเดียว ไม่สามารถสร้างความ
แตกต่างได้ อีกทั้ง ต้นทุนยังสูงกว่า จึงยากที่จะแข่งขันในการส่งออก

อีกปัจจัยหนึ่งที่น่าจะสำคัญต่อการแข่งขันก็คือ ค่าขนส่ง
เพราะสินค้าทางการเกษตรใช้ต้นทุนในการขนส่งที่สูง เมื่อเทียบกับ
ราคาสินค้า โดยเฉพาะจากญี่ปุ่นส่งไปต่างประเทศ มีความยาก
ลำบากกว่า เมื่อเทียบกับประเทศเนเธอร์แลนด์ที่มีดินแดนติดต่อกัน
ในยุโรป ยามาโตะการขนส่ง จึงได้จัดระบบการขนส่ง สำหรับผลผลิต
การเกษตรทั่วประเทศญี่ปุ่นขึ้นใหม่ คือ สามารถส่งถึงประเทศปลาย
ทางในเอเชียได้ในวันรุ่งขึ้น เป็นต้นว่า จากรวบรวมผลผลิตผลจาก
ฮอกไกโด ในช่วงเช้า ในวันรุ่งขึ้นตอนบ่าย 2 โมง ก็ส่งถึงผู้บริโภคหรือ
ภัตตาคารในฮ่องกงได้ ยามาโตะใช้เครื่องบินโลจิสติกส์ที่กระจายอยู่
ทั่วประเทศ จะเก็บรวบรวมจนถึงเที่ยงคืนของวันนั้น ไปส่งที่สนามบิน
ฮานานะ จากนั้น ส่งไปที่สนามบินนาสะที่โอกินาวา ผ่านพิธีการ
ศุลกากร และการตรวจต่างๆ จากนั้นก็บินตรงไปฮ่องกง ถึงฮ่องกง
เวลา เช้า 7 โมง แล้วก็ขนส่งไปยังลูกค้าปลายทาง ในเวลาไม่กี่ชั่วโมง
ลูกค้าก็จะได้ผักผลไม้สดๆ เพียงชั่วข้ามคืน

การที่ญี่ปุ่นจะอยู่รอดต่อไปได้นั้นจะต้องมีการปฏิรูปขนาน ใหญ่ 5 ประการ

1. สร้างเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งเสริมบริษัทธุรกิจ
เข้ามาร่วม
2. ยกระดับประสิทธิภาพการผลิต ด้วยการรวมกลุ่มพื้นที่
เกษตร เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมอื่นเพื่อให้ต้นทุนนั้นลดต่ำลง
3. ขยายการส่งออก ด้วยการสร้างสินค้าที่มีมูลค่าสูง พร้อม
กับสร้างความเชื่อมโยงระหว่าง ท้องถิ่นในระบบโลจิสติกส์หรือการ
ส่งเสริมการขาย
4. หลุดพ้นจากนโยบายการเกษตรแบบเดิมๆ เน้นการ
ดำเนินการให้สอดคล้องกับลักษณะพิเศษของแต่ละท้องถิ่น
5. สหกรณ์ต้องมีการปฏิรูปตัวเองให้ทันยุคสมัยของการ
แข่งขัน

การขยายการค้าเสรีทางด้านการเกษตรกับบริษัทยักษ์ใหญ่
ทางการเกษตรอย่างสหรัฐอเมริกาเริ่มต้นขึ้นแล้ว สภาพแวดล้อมทาง
ธุรกิจที่รายล้อมเกษตรของญี่ปุ่นเริ่มเปลี่ยนแปลงไป เวลาในการฟื้นฟู
สภาพของการเกษตรของญี่ปุ่นที่มีปัญหาทางโครงสร้างนั้นไม่มีมาก
นัก ความสามารถการแข่งขันของเกษตรญี่ปุ่นจะอยู่ต่อไปได้หรือไม่
ขึ้นอยู่กับนโยบายรัฐบาลอาเบะเป็นสำคัญ